

Naturlekplats och lekotop

En jämförelse mellan lekvärde och hållbarhet

Ebba Källberg

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land
Landskapsarkitektprogrammet - Uppsala
Uppsala 2022

Naturlekplats och lekotop - en jämförelse mellan lekvärde och hållbarhet

Nature playground and playscape – a comparison between play value and sustainability

Ebba Källberg

Handledare: Marina Queiroz, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land
Bitr. handledare: Daniel Valentini, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land
Examinator: Helena Nordh, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i landskapsarkitektur
Kurskod: EX0861
Program/utbildning: Landskapsarkitektprogrammet - Uppsala
Kursansvarig inst.: Institutionen för stad och land
Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2022
Upphovsrätt: Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: landskapsarkitektur, lekotop, lekplats, Kom ut & lek!, Siegbahnsparcken, Ormesta lekotoppark, hållbarhet.

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land

Avdelningen för landskapsarkitektur

Arkivering och publicering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Läs om SLU:s publiceringsavtal här:

- <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

☒ JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Sammanfattning

Detta arbete utreder skillnaderna i lekvärde och hållbarhet mellan naturlekplatsen Siegbahnsparcken och lekotopen Ormesta lekotoppark för att vidare jämföra skillnaderna mellan naturlekplatser och lekotoper. Dessa skillnader identifieras med hjälp av analysverktyget Kom ut & lek! framtaget av Caroline Andersson. Syftet med uppsatsen är att visa på hur kommunala lekmiljöer i framtiden bör utformas för att gynna barns utveckling samt för att skapa hållbara platser som bidrar till hållbar samhällsutveckling. Denna hållbara samhällsutveckling kommer i sin tur motivera att barn mer plats i framtida samhällsplanering. Resultatet av analysen gav Siegbahnsparcken 8 poäng av 12 möjliga, inom kategorin Lekplatsens egenskaper, och 1,25 poäng av 3 möjliga, inom kategorin geografisk kontext. Ormesta lekotoppark fick resultatet 11 av 12 möjliga inom Lekplatsens egenskaper och 2,25 av 3 möjliga inom Geografisk kontext.

Nyckelord: landskapsarkitektur, lekotop, lekplats, Kom ut & lek!, Siegbahnsparcken, Ormesta lekotoppark, hållbarhet.

Abstract

This work investigates the differences in play value and sustainability between the nature playground Siegbahnsparcken and the playscape Ormesta lekotoppark to further compare the differences between nature playgrounds and playscape. These differences are identified by using the analysis tool Get out & Play! developed by Caroline Andersson. The purpose of the thesis is to show how municipal playgrounds should be designed in the future to benefit children's development and to create sustainable places that contribute to sustainable societal development. This sustainable societal development will in turn motivate giving children more space in future community planning. The result of the analysis gave Siegbahnsparcken 8 points out of 12 possible, in the category Playground properties, and 1.25 points out of 3 possible, in the category Geographical context. Ormesta lekotoppark got the result 11 out of 12 possible within the Playground's properties and 2.25 out of 3 possible within Geographical context.

Keywords: landscapearchitecture, playscape, playground, Get out & play!, Siegbahnsparcken, Ormesta lekotoppark, sustainability.

Innehållsförteckning

1 Inledning	7
1.1 Syfte och frågeställning	9
1.2 Metod	9
1.3 Avgränsningar	10
1.4 Val av lekplatser	11
2. Inventering.....	13
2.1 Naturlekplats - Siegbahnsparcken.....	13
2.2 Lekotop - Ormesta lekotoppark.....	16
3. Analysverktyget - Kom ut & lek!.....	21
3.1 Analysverktygets utformning.....	21
3.1.1 Lekplatsens egenskaper.....	22
3.1.2 Geografisk kontext.....	24
3.1.3 Kommunala strategier.....	24
4. Resultat av analys.....	25
4.1 Analys Siegbahnsparcken	25
4.1.1 Lekplatsens egenskaper - Siegbahnsparcken	25
4.1.2 Geografisk kontext - Siegbahnsparcken	27
4.2 Analys Ormesta lekotoppark.....	28
4.2.1 Lekplatsens egenskaper – Ormesta lekotoppark	28
4.2.2 Geografisk kontext – Ormesta lekotoppark	30
5. Diskussion	32
5.1 Diskussion Lekplatsens egenskaper	32
5.1.1 Diskussion Lekplatsens egenskaper Siegbahnsparcken	32
5.1.2 Diskussion Lekplatsens egenskaper Ormesta lekotoppark.....	33
5.1.3 Jämförande diskussion Lekplatsens egenskaper	33
5.2 Diskussion Geografisk kontext.....	34
5.2.1 Diskussion Geografisk kontext Siegbahnsparcken	34
5.2.2 Diskussion Geografisk kontext Ormesta lekotoppark.....	34
5.2.3 Jämförande diskussion Geografisk kontext.....	35
5.3 Slutsatser av diskussion	35
5.4 Diskussion analysverktyg.....	36
6. Avslut	38

Referenser.....	40
Bilaga 1.....	42
Bilaga 2.....	44
Bilaga 3.....	45

1 Inledning

Att barn leker är inget tidsfördriv eller något de gör för att de inte har något bättre för sig, det är en instinkt som utvecklar de erfarenheter och förmågor barn kommer behöva som vuxna (UR 2020). För att barn ska utveckla sin fysiska, känslomässiga, kognitiva och sociala förmåga är det essentiellt att leka (Whitebread et al. 2017). Lek är så viktigt att FN:s barnkonvention blev lag i Sverige den 1:a januari 2020 (SFS 2018:1197). Lagen inkluderar bland annat Artikel 31: Barn har rätt till lek, vila och fritid. Det innebär att barns rätt till lek numera är lagstadgat.

Det finns olika typer av lek, där varierad lek utvecklar olika typer av erfarenheter och ger barn olika förmågor, dessa kompletterar varandra och är alla lika viktiga för barns utveckling (Örebro kommun 2019). Vissa av dessa typer av lek går att genomföra inomhus men en del av dem är beroende av att barn har tillgång till fri och utmanande utomhusmiljö, exempel på sådana lekar är Motorisk lek och Utforskande lek (ibid.). Problemet är att städer idag byggs allt tätare och att de fria ytorna som tidigare gav barn möjlighet till dessa lekar försvinner (Boverket 2015). Eftersom barns utveckling är beroende av lek och ytorna för vissa, viktiga, typer av lek försvinner uppstår det en viktig fråga: *var ska barn leka?*

Med fria ytor menar Boverket (2015) ytor som barn kan använda på egen hand som är oprogrammerade. Bil- och cykelparkeringar, plats för lastning och lossning samt takterrasser exkluderas från begreppet då det inte anses att barn har tillgång till dessa (Boverket 2015). Förtätningen och avvecklandet av fria ytor begränsar barns plats för lek i staden och den plats de har kvar är lekplatser. Det betyder att lekplatsen numera måste ersätta de platser där barn tidigare kunde leka fritt och ge plats för alla typer av lek, gör de det? Offentliga lekplatser har funnits sedan många år tillbaka och trots kritik fortsätter de vara bristfälliga i sin utformning och påverkade av vuxnas oro för säkerhet (Wolley 2008; Wardle 1990). Enligt Örebros kommun (2019) erbjuder dagens lekplatser motorisk lek men är begränsad i att erbjuda andra typer av lek. Örebro kommun (2019) beskriver hur en bra lekmiljö ska se ut i sin rapport sammanfattad med en mening: "En bra lekmiljö skapar förutsättningar för så många olika typer av lek som möjligt." (Örebro kommun 2019:10). Lekplatser idag är uppbyggda med utrustning som klättertorn,

rutschkanor och gungor. Sådan utrustning har en ensidig funktion och bjuder inte in till så många olika typer av lek som möjligt.

Kritik mot dagens lekplatser kommer från fler håll än Örebro kommun. Forskare från SLU, KTH och flera andra myndigheter arbetar med att undersöka hur barns lekytor ska utformas för att gynna deras utveckling och på vilket sätt detta brister idag. Bland annat har Märit Jansson, universitetslektor på SLU Alnarp, varit aktiv inom ämnet med ett flertal publiceringar. I *Plats för lek - Svenska lekplatser förr och nu* (2016) beskriver hon att naturlekplatser, som anses som ett bättre alternativ till dagens lekplatser, är svårdefinierade men att det finns vissa kännetecken. Jansson (2016:152) beskriver karakteristiska drag för naturlekplatser som lekredskap i trämaterial som ofta ser hemmatillverkade ut, lekplatsens närhet till skogsbevuxen eller naturnära miljöer och att leken på dessa lekplatser är friare på ytor som är oprogrammerade. Jansson (2016) menar också att det finns större möjlighet att naturlekplatser är ekologiskt hållbara eftersom dessa inkluderar fler naturliga material och ofta inkorporeras i naturmiljöer, men det beror självklart på utformning och innehåll.

Enligt Emma Simonsson (2021), anställd på landskapsarkitektkontoret Urbio, uppstod idén till lekotoper från naturlekplatser, men att lekplats var ett sådant värdeladdat ord med en tydlig identitet som de ville gå ifrån. Urbio, tillsammans med Digifys (Digitala och Fysiska miljöer, en projektgrupp på KTH), Örebro kommun, Uppsala Universitet och Nordic Parks, skapade då konceptet lekotop. Simonsson (2021) beskriver att utformningen av lekotoper ska konstrueras, när det är möjligt, utifrån platsens redan befintliga naturmiljö med tillägg som förstärker lekvärdena. Om det inte finns naturmiljö att utgå från byggs lekotopen upp av konstruerad lekmiljö där lösningarna är naturbaserade (Simonsson 2021). Att använda platsens egenskaper kan också, enligt Jansson (2010), göra lekplatser billigare i anläggning och i drift. Lekotoper blir på så sätt lättare att anlägga i till exempel skogsdungar då dessa redan har en existerande naturlig kvalitet, men svårare i innerstan där det sällan finns mark med naturlig kvalitet. Samtidigt är det i staden man ser större behov efter dessa, där förtätningen har skapat en brist på fria ytor med gröna inslag. Simonsson (2021) beskriver att syftet med lekotoper är att leda barn ut i naturen och skapa miljöer där barnen inte bara leker med fabriksproducerad utrustning, utan låta barnen styra leken med miljön som hjälpmedel. För att göra det enklare att anlägga lekotoper arbetar Urbio med att ta fram en katalog där dessa naturbaserade lösningar ska gå att beställa och där beställaren då kan utgå från tre olika landskapstyper: Skogslandskapet, Vattenlandskapet och Trädgårdslandskapet (ibid.). En viktig del av lekotopers definition är också att de inte bara ska erbjuda högt lekvärde, de ska också erbjuda ekosystemtjänster (ibid.). Vilka ekosystemtjänster som erbjuds beror på vilket

landskap som utformas, dessa kan vara allt från dagvattenhantering till att erbjuda skugga (ibid.). Utifrån beskrivning av koncepten naturlekplats och lekotop samt det faktum att lekotoper är baserade på naturlekplatser väcker det funderingar kring vad som skiljer koncepterna åt och hur dessa skillnader yttrar sig i fysisk utformning.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur naturlekplatser och lekotoper skiljer sig från varandra i avseende till hållbarhet och lekvärde. Denna undersökning kan till viss del visa på hur kommunala lekytor bör utformas i framtiden för att gynna barns utveckling samt för att skapa hållbara platser i samhället. Att påvisa hur barns lekplatser kan bidra till hållbar samhällsutveckling stärker motiveringen till att ge dem mer plats i samhällsplaneringen.

Vilka skillnader inom hållbarhet och lekvärde, enligt analysverktyget *Kom ut & lek!*, kan identifieras och poängsättas mellan naturlekplatsen Siegbahnsparcken och lekotopen Ormestalekotoppark?

1.2 Metod

För att besvara min problemformulering, vilka skillnader inom hållbarhet och lekvärde kan identifieras mellan naturlekplatsen Siegbahnsparcken och lekotopen Ormesta lekotoppark, används analysverktyget *Kom ut och Lek!* framtaget av Caroline Andersson. Hon skapade analysverktyget i sitt examensarbete *Lekfulla landskap* (2017), under sin utbildning till Trädgårdsingenjör – design. Analysverktyget presenteras i kapitel 3 *Analysverktyget – Kom ut & lek!*. Detta analysverktyg valdes eftersom det analyserar utformning som bidrar till höga lekvärden samt hållbarhet under Lekplatsens egenskaper. Det utreder dessutom hur Geografisk kontext bidrar till hur väl lekplatser fungerar beroende på dess omgivning. Analys och inventering av Siegbahnsparcken och Ormesta lekotoppark genomfördes vid platsbesök. Siegbahnsparcken besöktes den femte februari 2022 mellan 12:50 till 13:40. Vädret var soligt, vindstilla och temperaturen låg på ca. -2°C vid platsbesök. Foton togs och analysprotokollet ifylldes utifrån vad som uppfattades på plats. Ormesta park besöktes den nionde februari 2022 mellan 13:00 till 14:10. Vädret var molnigt med lite sol och lite vind, temperaturen låg på ca. -3°C vid platsbesök. Foton togs och analysprotokollet ifylldes utifrån vad som uppfattades på plats. Efter platsbesök genomfördes en skrivbordsstudie där illustrationsplaner och detaljplaner fick komplettera det som uppfattades på plats, analysprotokollet fylldes i på nytt utifrån den kompletterande informationen.

1.3 Avgränsningar

En naturlekplats och en lekotop i Sverige har valts, då det är den svenska definitionen av begreppen som jag vill analysera och jämföra. Platsbesök och analys utförs under februari månad, då årstid och väder under analystillfället påverkar vad som kan uppfattas på plats. Analys vid platsbesök skedde utifrån analysverktyget Kom ut & lek!. Att ett analysverktyg användes för att analysera lekmiljöerna avgjordes som tillräckligt efter genomgång av verktyget. Genomgången visade att verktyget analyserar majoriteten av de delar som är relevanta på och omkring en lekplats med ett nyanserat perspektiv. Analysverktyget utvärderas under kapitel 5.3 Diskussion analysverktyg. Dock ansågs en liten modifiering av hur resultatet av analysen presenteras vara nödvändig eftersom analysverktyget inte ger utrymme eller uppmuntrar personen som genomför analysen att kommentera vardera faktorer som betygsätts. Utrymme för en översiktlig kommentar finns längst ner på analysprotokollet, se Fig. 11, men jag ansåg att det inte skapar nog med insikt för vad som ligger som grund för poängsättningen. Därför gjordes valet i det här arbetet att inkludera kommentarer för vardera betygsättning. Ytterligare en avgränsning för analysverktyget var att inte inkludera Kommunala strategier. Under Kommunala strategier utvärderas kommunen som stöttande roll i utformandet av lekplatser utifrån olika faktorer. För att betygsätta denna del krävdes dokument som exempelvis protokoll från samråd och direkt kontakt med förvaltare av lekmiljöerna, detta ansågs inte möjligt under de tio veckor som arbetet utförs under. På grund av svårigheten att få tag på dessa dokument kommer inte Kommunala strategier analyseras eller betygsättas i detta arbete men presenteras ändå under 3.1.3 Kommunala strategier för att ge en fullkomlig bild av analysverktyget.

För att komplettera analysen gjord på plats i Siegbahnsparken användes detaljplanen för Rosendalsområdet etapp två, framtagen av Uppsala kommun, det område där Siegbahnsparken ligger och illustrationsplan, framtagen av Karavan arkitektkontor, över Siegbahnsparken. För att komplettera analys gjord på plats i Ormesta lekotoppark användes detaljplanen för Ormesta stadsdel, framtagen av Örebro kommun, och illustrationsplan för Ormesta lekotoppark, framtagen av landskapsarkitektkontoret Urbio. Att en naturlekplats och en lekotop analyseras ställer krav på att Siegbahnsparken respektive Ormesta lekotoppark är representativa för sina koncept. Att avgränsa så att bara en av vardera lekmiljö analyseras beror på två anledningar, första anledningen är att det idag finns ett begränsat urval av lekotoper som är byggda från grunden och på så sätt representerar konceptet på ett godtagbart sätt. Den andra anledningen är att arbetet är begränsat till tio veckor där grundlig analys av fler lekmiljöer inte möjliggörs utifrån tidsbegränsningen. Hur Siegbahnsparken och Ormesta lekotoppark är

representativa för sina koncept och deras lämplighet för analys i detta arbete presenteras under rubrik 1.4 Val av lekplatser.

1.4 Val av lekplatser

Eftersom bara en naturlekplats och en lekotop analyseras är det viktigt att dessa representerar de koncept som utformar dessa miljöer. De kriterier som utmärker naturlekplatser, enligt Jansson (2016), är lekutrustning i trä, lekplatsens närhet till skogbevuxna miljöer och oprogrammerade ytor, alltså yta för friare lek där ensidiga lekredskap inte styr leken. Utifrån dessa kriterier valdes Siegbahnsparcken, som ligger i stadsdelen Rosendal i Uppsala. Lekparken ligger i direkt anslutning till bevarad skog, lekplatsutrustningen består av trä som är omålad och delar av utrustningen saknar tydlig funktion och uppmuntrar till friare lek. Ytterligare ytor i Siegbahnsparcken är dessutom oprogrammerade och uppmuntrar till fri lek.

Simonsson (2021) beskriver hur lekotoper kombinerar lek med landskapet, där miljöer med existerande natur får tillägg som stärker lekvärden och miljöer som saknar naturinslag får en konstruerad lekmiljö uppbyggd av naturbaserade lösningar. Lekotopers utformning utgår från tre landskap, Skogslandskapet, Vattenlandskapet och Trädgårdslandskapet, beroende på vilken miljö som passar på platsen. Lekotoper ska också erbjuda ekosystemtjänster av olika varianter. Urvalet av lekotoper är mindre då det är ett nyare koncept men Ormesta lekotoppark, anlagd i Ormesta i Örebro kommun, representerar konceptet mycket bra. Ormesta lekotopparks utformning är ett samarbete mellan Urbio och Örebro kommun. I Ormesta lekotoppark är alla tre landskap som anges som utgångspunkt för utformning av lekotoper inkluderade. I Ormesta lekotoppark går det dessutom att identifiera både miljöer med existerande natur som fått tillägg för lek och miljöer som fått konstruerad lekmiljö med naturbaserade lösningar. Ekosystemtjänster i olika utformningar finns också i lekotopen.

Utöver att naturlekplatsen och lekotopen ska vara representativa för sina koncept valdes lekmiljöerna då de liknar varandra i andra faktorer. Eftersom båda parkerna är nyanlagda är vegetationen inte helt uppväxt. Att de är nyanlagda innebär också att de speglar de strategier kommunen har idag, eftersom de strategierna ser annorlunda ut än de kommunen hade för till exempel tio år sedan. Båda lekmiljöer gränsar till naturreservat, Siegbahnsparcken till stadsskogen och Ormesta lekotoppark till Osets naturreservat, vilket gör att de skapar vissa krav på platserna. En avgränsning som skedde i samband med analys av Siegbahnsparcken var att inte inkludera Carlshage, ett närliggande parkområde som designades tillsammans med Siegbahnsparcken. Anledning till avgränsningen är att anläggningen av Carlshage inte var färdig vid platsbesök. Vid val av lekmiljöer var det viktigt att båda var

kommunalt anlagda eftersom analysverktyget är framtaget för att analysera eller planera anläggning av kommunala lekplatser men som nämnt under 1.3 Avgränsningar kommer inte detta arbete analysera kommunala strategier.

2. Inventering

I detta kapitel kommer inventering av naturlekplatsen Siegbahnsparcken och lekotopen Ormesta lekotoppark presenteras.

2.1 Naturlekplats - Siegbahnsparcken

Siegbahnsparcken ligger i norra Rosendal etapp två, i Uppsala, en ny stadsdel med byggnation som påbörjades 2016 (Uppsala kommun 2016). I Detaljplan för Rosendalsfältet (2016) beskriver Uppsala kommun att Stadsskogen ligger utanför planområdet men att dess status som naturreservat påverkar detaljplanen på flera sätt. Bland annat anlades Siegbahnsparcken med en skötsel- och utvecklingsplan för att skapa ett spridningssamband mellan Kronparken och Stadsskogen (Uppsala kommun 2016).

Siegbahnsparcken är designad av Karavan landskapsarkitektkontor på uppdrag av Uppsala kommun (Karavan u.å.). På Karavans hemsida (u.å.) har de delat in parken i fyra områden: Åsen, Hagen, Torparträdgården och Körsbärsdalen (se Fig. 1). Utifrån observationer på plats är det Hagen som framförallt är skapad med lekplatsutrustning för barn (se Fig. 2 och 3).

Dock genomsyras hela parken av lek, där alla delar innehåller lekelement. Sydväst om Hagen ligger Torparträdgården på en backe upp, observationer på plats visar att det är en plats som bjuder in till lugnare lek. Ett staket omsluter ett flertal picknickbord, ett lägre lektorn med rutschkana ner, en station med vattenlek och ett pergolahus (se Fig. 4). Söder, ner för en kulle, om Torparträdgården ligger Körsbärsdalen. Körsbärsdalen är oprogrammerad, med stort utrymme som är fritt. Väst om Torparträdgården i samma höjd ligger Åsen, här ligger det ett svartmålat utsiktstorn vars utformning är inspirerad av en tallkotte (Karavan u.å.). Den har trappor som leder upp till ett utsiktstorn och på ena hussidan finns det en klättervägg. Väst om byggnaden sluttar åsen och gångvägen rör sig i sicksackmönster med gräs på ena sidan och bevarad skogsmark på andra sidan (se Fig. 5). I skogen är små hus utplacerade som man kan sitta i och på gräset är bänkar som det går att lägga sig på. I gräset finns berg i dagen som kommer upp ur gräset.

*Figur 1. Siegbahnssparken med de olika landskapen utsatta. Åsen är den del inom den svarta linjen och inkluderar delar av den bevarade skogen och gräsmattan. Karta: Ortofoto © Lantmäteriet
Illustration: Ebba Källberg.*

*Figur 2. Siegbahnssparken del Hagen, lektorn med rutschkana och pelare med klätternät emellan.
Bild: Ebba Källberg.*

Figur 3. Siegbahnsparke del Hagen, pelare med stockar emellan. Bild: Ebba Källberg.

Figur 4. Siegbahnsparke del Torparträdgården, lägre klättertorn och vattenpump. Bild: Ebba Källberg.

Figur 5. Siegbahnsparke, utsikt över del Åsen med bevarad skog till höger och gräs till vänster. Bild: Ebba Källberg.

2.2 Lekotop - Ormesta lekotoppark

Ormesta lekotoppark ligger i norra Ormesta i Örebro, ett nybyggeområde, och inkluderas i detaljplanen Norra Ormesta Almby 12:8 m.fl. som vann laga kraft i maj 2012. För att skapa minimal störning i naturreservatet Oset och andra naturvärden i området, som angränsar till bebyggelseområdet, beskriver detaljplan Norra Ormesta Almby 12:8 mfl (2012:11) att förskola och parkmark anläggs i den nordöstra delen. I utformandet av parkmark samarbetade Örebro kommun med Sveriges lantbruksuniversitet och landskapsarkitekter på Urbio för att gestalta en miljö som har både höga ekologiska och sociala värden. Eftersom lekotoper kombinerar lekvärde med ekosystemtjänster valde de att anlägga en lekotop på platsen norr och öst om förskolan Fiskgjusen (Örebro kommun 2021). Lekotopen inkluderar landskap så som skogs-, ängs- och strandmiljö med en damm intill strandmiljön (se Fig. 6).

En skogsdunge fanns redan på platsen som valdes att bevaras och inkluderas i lekotopen (Örebro kommun 2012). Skogsdungen ligger i öst av området och

observation på plats visade att ett kök urkarvat i en stock hade placerats i skogsbrynet. Längre in i skogen finns det fler möjligheter till lek: balansspång i ett skogssnår (se Fig. 7), förbyggda kojor som är vävda samt dekorationer som ekollon i ett träd och djur i trä utplacerade. Väst om skogsdungen ligger en ängsmiljö med gångar mellan kullar uppbyggda av stenblock. Längst sidorna av kullarna är ängsblommor planterade. Kullarna skapar rum där ett är inrett med bänkar med insektshotell på vardera sida om sig (se Fig. 8). Vissa kullar har lekelement på sig som en totempåle med ett rep som det går att klättra upp med (se Fig. 9). Längst norr i ängsmiljön finns det en grillplats, en gungställning och en svänggunga. Väster om skogsmiljön och ängsmiljön ligger det en kulle med rutschkana ner och ett lusthus med sittplatser i. Norr om kullen finns en gräsmatta som är oprogrammerad, en strandmiljö intill en damm (se Fig. 10) och ett utegym.

Figur 6. Ormesta park med de olika landskapen utsatta. Karta: Ortofoto © Lantmäteriet Illustration: Ebba Källberg.

Figur 7. Ormesta park del Skogsmiljö, balansgång i skogssnår. Bild: Ebba Källberg.

Figur 8. Ormesta park del Ängsmiljö, sittbänkar med insektshotell på sidorna och undertill. Bild: Ebba Källberg.

Figur 9. Ormesta park del Ängsmiljö, rep upp för kullen. Bild: Ebba Källberg.

Figur 10. Ormesta park del Strandmiljö, mindre mål placerade på sand, överdimensionerad stol och damm. Bild: Ebba Källberg.

3. Analysverktyget - Kom ut & lek!

Caroline Andersson tog fram analysverktyget Kom ut & lek! i sitt examensarbete, *Lekfulla landskap* (2017), under sin utbildning till Trädgårdsingenjör - design. Andersson skapade verktyget i samarbete med Falkenberg kommun. Syftet med Anderssons uppsats var att undersöka vad hållbarhet innebär i kontext av lekplatser som anläggs i kommunal regi. För att uppnå syftet undersökte uppsatsen tre frågor:

”Vilka kvaliteter är utmärkande för hållbara lekmiljöer utomhus?” (Andersson 2017:6)

”Vilka faktorer i den geografiska kontexten behöver synliggöras för att en kommun ska kunna tillgodose vardagsnära lekmiljöer, utifrån flera hållbarhetsperspektiv?” (Andersson 2017:6)

”Hur kan en kommun arbeta strategiskt med hållbar lekplatsutveckling?” (Andersson 2017:6)

Målet med uppsatsen var att ge ett förslag på planeringsverktyg som kommuner kan använda för att skapa hållbara lekplatser. För att uppnå detta mål vägledades uppsatsen av ytterligare en fråga: “Vilka kvaliteter, faktorer och strategier kännetecknar en hållbar utveckling av lekplatser i kommunal regi och hur kan de i sin tur användas i ett planeringsverktyg för kommunal lekplatsutveckling?” (Andersson 2017:6).

Anderssons metoder för att undersöka syftet och uppnå målet var litteratur- och dokumentstudie, plats- och studiebesök samt planerade och spontana observationer. Resultatet är analysverktyget *Kom ut & lek!* som kan användas vid anläggning eller utvärdering av kommunala lekparker ur ett hållbarhetsperspektiv.

3.1 Analysverktygets utformning

Analysverktyget analyserar utifrån tre huvudkategorier: Lekplatsens egenskaper, Geografisk kontext och Kommunala strategier. Dessa huvudkategorier har underkategorier som inkluderar olika faktorer på lekplatsen som bevägs, betygsskalan går från noll till ett med 0.25 intervaller. En faktor på lekplatsen kan alltså få 0.25, 0.5, 0.75 eller 1.0 i betyg. Lekplatsens egenskaper kan totalt få 12

poäng, Geografisk kontext kan totalt få 3 poäng och Kommunala strategier kan totalt få 6 poäng. Utöver analysprotokollet, se Fig. 11, utvecklade Andersson en kortfattad beskrivning som guidar betygsättningen, se bilaga 1. Mer utförliga förklaringar och motiveringar till vad det är som betygsätts i vardera kategori finns i Anderssons examensarbete Lekfulla landskap (2017).

3.1.1 Lekplatsens egenskaper

Syftet med rubriken Lekplatsens egenskaper är att undersöka lekvärdet på lekplatsen. För att göra detta delar Andersson (2017) analysområdena i ytterligare fyra underrubriker: platsens kvaliteter & påverkbarhet, inkludering, möjlighet till omvärldsförståelse och karaktär.

Platsens kvaliteter & påverkbarhet inkluderar poängsättning av varierad topografi, lekbar vegetation och löst material. Där lekplatsen anläggs finns det unika förutsättningar och möjligtvis existerande natur, Andersson (2017) konstaterar att ta tillvara på dessa och integrera lekplatsen i den omgivande miljön gynnar hållbarhetsperspektivet och de aspekter som poängsätts under denna rubrik.

Att analysera lekplatsens inkludering anses viktig eftersom det är en plats med många målgrupper som har olika behov och förutsättningar (Andersson 2017). Under inkludering utvärderas lekredskap och deras integration i landskapet, tillgänglighet och mötesplats.

Möjlighet till omvärldsförståelse poängsätter tid och förändring, ekosystemtjänster och naturliga material. Tid och förändring utvärderar hur aktiviteter varierar i och med årstider, Andersson (2017) ger som exempel att varierad topografi kan erbjuda pulkaåkning på vintern och bärbuskar erbjuder ätbara bär på sommaren. Andersson (2017) förklarar att användandet av ekosystemtjänster och naturliga material inte bara skapar en mer hållbar lekplats, det ger en förståelse för omvärlden samtidigt som det erbjuder pedagogiska värden.

Lekplatsens karaktär betygsätts utifrån rymlighet, rumslighet och variation. Andersson (2017) valde att dessa aspekter skulle analyseras eftersom en stor lekplats är att föredra men att det är lika viktigt att det finns en rumslighet och en variation på platsen. Jansson (2013) beskriver att större lekplatser ofta lockar vuxna och när barn är yngre är det vuxna som bestämmer vilken lekplats som ska besökas, vilket betyder att en större lekplats blir mer välbesökt.

LEKPLATSENS EGENSKAPER

Platsens kvaliteter & påverkbarhet

Varierad topografi (1p):		
Lekbar vegetation (1p):		
Löst material (1p):		

Inkludering

Lekredskap och deras integration i landskapet (1p):		
Tillgänglighet (1p):		
Mötesplats (1p):		

Möjlighet till omvärldsförståelse

Tid och förändring (1p):		
Ekosystemtjänster (1p):		
Naturliga material (1p):		

Karaktär

Rymlighet (1p):		
Rumslighet (1p):		
Variation (1p):		

GEOGRAFISK KONTEXT

Platsspecifika egenskaper

Tillgång och närhet (1p):		
Placering och omgivning (1p):		
Barns möjlighet till egna platser (1p):		

KOMMUNALA STRATEGIER

Barnvänlighet

Barnperspektiv (1p):		
Barns perspektiv (1p):		
Delaktighe (1p):		

Metoder

Samarbete (1p):		
Ansvar (1p):		
Rutiner (1p):		

PROJEKTNAMN:		
STORLEK i m ² :	LEKPLATSENS EGENSKAPER (max 12p): GEOGRAFISK KONTEXT (max 3p): KOMMUNALA STRATEGIER (max 6p):	
KOMMENTARER:	SUMMA TOTALPOÄNG (max 21p):	
DATUM OCH SIGNATUR:		
= 1 p	= 0,75 p	= 0,5 p
= 0,25 p		

Figur 11. Analysprotokoll för Kom ut & lek! med huvudrubriker, underrubriker och faktorer som analyseras. Illustration: Caroline Andersson.

3.1.2 Geografisk kontext

Den geografiska kontexten analyseras utifrån aspekterna tillgång och närhet, placering och omgivning samt barns möjlighet till egna platser. Vikten av dessa analyspunkter styrks av Jansson (2013) som beskriver hur omgivningen påverkar lekplatsens utformning och upplevelsen på lekplatsen. Vidare redogör Jansson (2013) för hur närheten till lekplatsen och hur tillgänglig vägen dit är påverkar hur välbesökt den är och om barn tillåts att besöka den på egen hand. I analysunderlaget tar Andersson (2017) upp ett flertal lokaliseringsprinciper som bör undersökas för att fastställa hur väl lekplatsen är placerad.

Jansson (2013) beskriver också hur trenden i nutiden är hur lekplatser blir färre men större, vilket kan ses som positivt eftersom nämn tidigare är stora lekplatser att föredra men detta är också problematiskt eftersom närheten till lekplatser är viktig.

3.1.3 Kommunala strategier

Kommunala strategier undersöker hur kommunens strategier påverkar och möjliggör utveckling av hållbara lekmiljöer utomhus. Andersson delar in detta område i två underrubriker: barnvänlighet och metoder.

Under barnvänlighet analyseras barnperspektivet, barns perspektiv och delaktighet. Barnperspektivet innebär att vuxna representerar barns intressen och barns perspektiv innebär att föra en dialog med barn och låta dem uttrycka sina åsikter (Andersson 2017). Barnkonsekvensanalys nämns av Andersson (2017) som ett användbart verktyg för vuxna när de ska representera barns intressen.

Metoder syftar till att analysera hur kommunen hanterar samarbete, ansvarsområden och rutiner. Andersson (2017) menar att hur dessa aspekter hanteras inom kommunen påverkar hur väl lekplatsen fungerar samt dess hållbarhet.

4. Resultat av analys

Under detta kapitel kommer analyserna presenteras samt resultatet från dessa. För ifyllt analysprotokoll för Siegbahnsparken, se bilaga 3, och för ifyllt analysprotokoll för Ormesta lekotoppark, se bilaga 4.

4.1 Analys Siegbahnsparken

Under denna rubrik kommer analys av Siegbahnsparken presenteras, analysen delas in under huvudrubrikerna: Lekplatsens egenskaper och Geografisk kontext.

4.1.1 Lekplatsens egenskaper - Siegbahnsparken

Varierad topografi – betyg: 0.5

Motivering: Parken har en varierad topografi, med Hagen och Körbärsdalen som lågpunkter. Torparträdgården och östra delen av Åsen är höjdpunkter där Torparträdgården sluttar ned mot Körbärsdalen och Åsen sluttar åt väst mot entrén till Carlshage. Dock är vardera del av parken flacka, höjdskillnaderna upplevs bara om man rör sig mellan de olika delarna av parken. Kullar och andra höjdvariationer barn kan använda i leken saknas.

Lekbar vegetation – betyg: 0.75

Motivering: Uppvuxna träd finns i flera delar av parken men dessa har höga stammar och är svåra att använda som till exempel klätterträd, det är till stor del *Pinus sylvestris* (tall), *Betula pendula* (vårtbjörk), och *Betula pubescens* (glasbjörk) som finns på plats. Pinnar finns till viss del men få grenar i den storlek som gör dem till material för kojbygge. Den främsta vegetationen i mellanskiktet är sly med ett buskträd, oidentifierat, på plats. Skogen är underhållen men vissa stockar är lämnade på marken i den bevarade Skogsmiljön, främst är de lämnade i området närmast Hagen.

Löst material – betyg: 0.5

Motivering: Som tidigare konstaterat är skogen underhållen och lösa material finns till viss del, så som kottar och barr men större grenar saknas. Till exempel finns det inte material för kojbygge som identifieras som särskilt viktigt. Inga lösa,

människoskapade material har lämnats på platsen. Sand finns på flera ställen i parken, under bänkarna på Åsen är det inte tillgängligt för barn men under lekutrustningen i Hagen och Torparträdgården är den desto mer tillgänglig.

Lekredskap och deras integration i landskapet – betyg: 0.25

Motivering: Lekredskapen står utanför vegetationen och integrerar inte på något sätt med topografi. De tre små husen som är utplacerade i skogen (se Fig. 5) tolkar jag har den främsta funktionen som mer privata sittplatser men ur ett barns perspektiv kan de tänkas ha en lekfunktion. Ytterligare en faktor som undersöks under denna rubrik är om vegetationen skapar skugga där barn befinner sig, maximalt hälften av deras ytor ska skuggas vilket parken uppfyller, det finns viss skugga över Hagen och Åsen medan Torparträdgården och Körsbärsdalen saknar skugga under större delar av dagen.

Tillgänglighet – betyg: 0.5

Motivering: Rullstolsframkomligheten i parken är till viss del god, de primära vägarna genom parken och Torparträdgården är anlagda med hårdstampat grus. Dock är det sand anlagt kring lekutrustningen i Hagen och Torparträdgården och det finns ingen kompisgunga eller övrig utrustning som är anpassad för de med fysiskt funktionshinder. Utifrån det jag observerade på plats så erbjuds det motorisk lek i Hagen för äldre, Torparträdgården erbjuder lek för yngre barn där lektornet är lägre och det finns gott om plats för föräldrar att sitta ned i närheten av leken. Utsiktstornet uppe på Åsen erbjuder motorisk lek i och med klätterväggen på tornet.

Mötesplats – betyg: 0.75

Motivering: Parken fungerar mycket bra som mötesplats, Torparträdgården erbjuder flera sittplatser med bord och ett pergolahus som erbjuder sittplatser i viss del skugga. Variation av mötesplatser finns också i den bevarade skogen i form av små hus som det går att sitta i och på gräsmattan i form av bänkar det går att lägga sig ned på. Eldplats att samlas kring saknas. Parken är väl upplyst i vardera del.

Tid och förändring – betyg: 0.5

Motivering: Vegetationen består till stor del av barrträd som erbjuder grönska även på vintern och björkar som skiftar färg på hösten. Parken saknar buskar men har en variation av perenner. Perennerna erbjuder inte något lekvärde då de är placerade i planteringar med en låg metallkant som hindrar att någon kliver in i dem. På vintern går kullen ner mot Körsbärsdalen att använda som pulkabacke. Vår och sommar går det också att leka med vattenpumpen i Torparträdgården.

Ekosystemtjänster – betyg: 1.0

Motivering: Som nämnt under bakgrund används parken som en spridningskorridor vilket är en stor ekosystemtjänst. På utsidan av staketet runt Torparträdgården är också insektshotell placerade och i den bevarade skogen är fågel- och fladdermusholkar placerade. Flera av perennerna placerade i parken ger också näring till fjärilar. Markmaterialen är genomsläppliga och kan på så sätt erbjuda viss dagvattenhantering. Skogen saknar död ved.

Naturliga material – betyg: 1.0

Motivering: Parken har inga hårdbelagda ytor gjorda av betong eller asfalt och ingen gummiasfalt eller konstgräs. Inget i parken är målat utöver utsiktstornet, pergolahuset och staketet kring Torparträdgården, jag har inte hittat någon information som informerar om färgen eller träbehandlingen är giftig. Det anges inte om material använda i parken är återvunna eller var de kommer ifrån.

Rymlighet – betyg: 1.0

Motivering: Siegbahnsparcken ger möjlighet till rörelsefylld lek med öppna ytor för rörelse, gungor, rutschkana och klättermöjligheter på lekutrustningen.

Rumslighet – betyg: 0.75

Motivering: Rumsligheten på plats är till viss del skapad av topografin, främst mellan de olika delarna av parken. Rumsligheten i Torparträdgården är skapad av ett staket och ett pergolahus. I Hagen delas de olika lekmomenten in av en upphöjd träkant med sand inom sig och där träd har sparats i Hagen omsluts av upphöjda träkanter med träflisor inom sig. Körsbärsdalen har ingen rumslighet och Åsen saknar en självklar rumslighet då det är en öppen plats med få programmerade ytor.

Variation – betyg: 0.5

Motivering: Inom Siegbahnsparcken finns det en variation mellan delarna, där variationen i miljö framförallt består av den bevarade skogsnaturen. Den andra lekplatsen som är planerad inom Rosendal etapp två är Carlshage, vägen dit från Siegbahnsparcken är kort och barn behöver bara ta sig över en väg vilket inte erbjuder mycket variation. Lekplatser finns också i Rosendal etapp ett och vägen dit är framförallt hårdbelagd och erbjuder på så sätt inte heller variation.

4.1.2 Geografisk kontext - Siegbahnsparcken

Eftersom området inte är färdigbyggt kommer betygsättningen utgå från detaljplanen som redogör för hur området kommer se ut när det är färdigt.

Tillgång och närhet – betyg: 0.5

Motivering: De boende som bor längst bort från Siegbahnsparcken i Rosendal etapp 2 kommer inte ha mer 400 meter till naturlekplatsen. Vägar för gång- och

cykeltrafik till Siegbahnsparcken från bostäder i Rosendal etapp två kommer anläggas, dock ligger gång- och cykelvägarna i anknötning till vägar med biltrafik vilket gör dem mindre trygga.

Placering och omgivning – betyg: 0.5

Motivering: Rosendals förskola ligger cirka 50 meter från Siegbahnsparcken. Siegbahnsparcken ligger mindre än 300 meter från Stadsskogen. Uppsala kommun bedömer Stadsskogen som en miljö med goda rekreativsmöjligheter (2016:22) så som möjlighet till lek. I framtiden behöver barn endast korsa en biltrafikerad gata och ta sig igenom Carlshage för att ta sig till Stadsskogen. Dock är den biltrafikerade gatan huvudgatan som sammanlänkar Rosendals områdena och kommer mest troligt vara hårt trafikerad.

Barns möjlighet till egna platser – betyg: 0.25

Motivering: Stadsskogen ligger inom gångavstånd från Siegbahnsparcken och där får barn viss möjlighet att skapa sina egna platser, som kojor, med hjälp av material från skogen. Carlshage ligger i närheten av Siegbahnsparcken men möjligheten att skapa sin egna platser i den parken är svår att utvärdera då konstruktionen inte är klar.

4.2 Analys Ormesta lekotoppark

Under denna rubrik kommer Ormesta lekotoppark analyseras, indelat utifrån huvudrubrikerna i analysunderlaget: Lekplatsens egenskaper och Geografisk kontext.

4.2.1 Lekplatsens egenskaper – Ormesta lekotoppark

Varierad topografi – betyg: 1.0

Motivering: Mellan de olika delarna i Ormesta lekotoppark är topografin flack. Alla delar av parken ligger på samma nivå förutom Kullen som är högre upp än de andra miljöerna. Inom delarna är det desto större variation i topografin, Ängslandskapet har skarpa höjder med stenar som bygger upp kullar medan Skogsmiljön har mer böljande variation i höjder. Stranden ligger högre upp än dammen och gräsmattan har en höjd i norr. Vegetation och topografi är mer än hälften.

Lekbar vegetation – betyg: 0.75

Motivering: Träden i Skogsmiljön är högstammade och klätterträd saknas i resterande delar av parken. Lekbuskage finns i Skogsmiljön och annan lekbar vegetation som perenner finns i Ängsmiljön på sidorna av kullarna.

Löst material – betyg: 1.0

Motivering: Sand finns inom Strandmiljön. Grenar och pinnar är medvetet lämnade i Skogsmiljön för att uppmuntra kojbygge. Annat löst material finns också i Skogsmiljön som löv och barr.

Lekredskap och deras integration i landskapet – betyg: 1.0

Motivering: Ner för Kullens höjd är en rutschkana placerad och i Skogsmiljön är balansspång placerad i ett skogssnår (se Fig. 7). I Skogsmiljön är marken skuggad av vegetationen men resterande delar är utan större delar av skugga, delen med vegetation och skugga är mer än hälften.

Tillgänglighet – betyg: 0.5

Motivering: Ormesta lekotoppark inkluderar en stor gräsmatta som är oprogrammerad men denna är betydligt mindre om man slår ihop ytan av resterande delar med varierande funktioner. Framkomligheten i parken är till viss del god med hårdstampade material, en kompisgunga finns men ingen väg för rullstolsburna att ta sig till den. Ingen annan lekutrustning finns för de med funktionshinder.

Mötesplats – betyg: 1.0

Motivering: Sittplatser finns placerade i hela lekotopen, med varierande funktioner. I Ängsmiljön är ett stort bord i trä placerat i mitten, bänkar placerade i ett rum utformat av stenar (se Fig. 8) och i norra delen finns det en eldstad med picknickbord intill. Skogsmiljön har ett picknickbord placerat i kanten mellan skog och åker i öst. Kullen har sittplatser placerade i ett lusthus.

Tid och förändring – betyg: 1.0

Motivering: Del Kullen ger möjlighet till pulkaåkande då rutschkanan inte tar upp hela slutningen. Västra delen av Ängsmiljön har ett dike med större stenar som ger ytterligare möjlighet vattenlek när det regnar. Skogsmiljön har en variation av barr- och lövträd som skiftar med årstiderna.

Ekosystemtjänster – betyg: 1.0

Motivering: Ormesta lekotoppark innehåller öppendagvattenhantering. Insektshotell finns på platsen, i anknytning till bänkarna i ängsmiljön. Enligt planteringsplanen är det många blommor som gynnar pollinerare planterade i Ängsmiljön. Död ved går att hitta i Skogsmiljön. Hur lekotopen fungerar i samband med naturreservatet som ligger i anslutning till platsen är inte helt tydligt, utöver att det inte ska störa reservatet.

Naturliga material – betyg: 0.75

Motivering: Mängden lekplatsutrustning som är människobyggt är få och skapade i omålat trä, var de kommer ifrån eller hur träet har behandlats framgår inte. Hårdgjorda ytor, konstgräs och gummi-asfalt finns inte på platsen då gångarna i samtliga delar är naturliga beroende på vilken miljö de består av.

Rymlighet – betyg: 1.0

Motivering: Lektoppen ger möjlighet till flera typer av rörelse, öppna ytor som ger möjlighet till springande, gungor, kullar att rulla ned för, naturliga redskap som ger möjlighet att klättra och balansera samt rutschkana att åka ned för.

Rumslighet – betyg: 1.0

Motivering: Det finns en god rumslighet som ger variation i lekmöjligheter. Rum är skapade inte bara mellan de olika delarna i parken men också inom delarna i och med varierad topografi och andra naturliga element. I Skogsmiljön står träden siktlinjerna och skapar flera olika platser för lek som är skilda från de andra delarna. I Ängsmiljön gör kullarna att flera olika rum för leken skapas där det går att både leka på, mellan och på sidorna av kullarna. I Strandmiljön är det mer öppet och flackt, det ligger på samma höjdnivå som Gräsmattan men med en tydlig gräns mellan dem på grund av skillnaden i markmaterial. Skillnaden i markmaterial skapar istället för rumslighet olika zoner för olika typer av lek. Strandmiljön inkluderar mål och inbjuder till fantasilek med en träbåt vid dammen och en stor gul stol (se Fig.10). Gräsmattan bjuder istället in till regellekar och andra friare lek i och med att den är oprogrammerad. Kullen skapar ett eget rum uppe på toppen tack vare topografin.

Variation – betyg: 1.0

Motivering: Lekmöjligheterna på Ormesta lekotoppark är stora i och med de varierade miljöerna.

4.2.2 Geografisk kontext – Ormesta lekotoppark

Eftersom Ormesta området inte är färdigbyggt kommer analysen baseras på detaljplaner för hur det kommer se ut i framtiden.

Tillgång och närhet – betyg: 0.5

Motivering: Ormesta lekotoppark är anlagd intill ett bostadsområde som håller på att byggas, där de som bor längst bort från lektopen bor inom 400 meters avstånd. För att ta sig till lektopen kommer besökare behöva korsa en del biltrafikerade vägar men möjligheten att röra sig genom naturmark finns och ett gång- och cykelvägnätverk kommer anläggas längs bilvägarna.

Placering och omgivning – betyg: 0.75

Motivering: Ormesta lekotoppark ligger i direkt anslutning till förskola Fiskgjusen. Även om biltrafikerade vägar behövs korsas för att ta sig till lekotopen ligger det ingen väg i direkt anslutning. När stadsdelen Ormesta är klar kommer det finnas ytterligare naturmark i området och lekotopen genomsyras av naturmark. Det är mindre än 300 meter till Osets naturreservat.

Barns möjlighet till egna platser – betyg: 1.0

Motivering: Inom Ormesta lekotoppark finns det möjlighet för barn att skapa sina egna miljöer då det finns stor mängd löst material som kan användas och formas av barn. Samma möjlighet ges i Osets naturreservat.

5. Diskussion

I det här kapitlet kommer resultatet av analysen diskuteras. Vidare kommer en diskussion av analysverktyget Kom ut & lek! presenteras.

5.1 Diskussion Lekplatsens egenskaper

Under denna rubrik kommer först analysen för Lekplatsens egenskaper diskuteras för Siegbahnsparcken, sedan för Ormesta lekotoppark och till sist kommer en jämförande diskussion om Lekplatsernas egenskaper presenteras.

5.1.1 Diskussion Lekplatsens egenskaper Siegbahnsparcken

Vid analys av Lekplatsens egenskaper fick Siegbahnsparcken 8,0 poäng av 12 möjliga. En aspekt som drog ner Siegbahnsparckens betyg på denna del var vegetationen på plats. Skogsmiljön består av tall och björk, träd med höga kronor utan grenar som barn kan nå och klättra i, de förser inte heller Skogsmiljön med större löst material barn kan använda för att skapa sina egna platser. Det som är viktigt att ha i åtanke är att Skogsmiljön är bevarad, vilket Andersson (2021) nämner är viktigt ur ett hållbarhetsperspektiv. Både tall och björk har få krav på sin ståndort och båda klarar näringsfattiga jordar (Stångby plantskola u.å.). Att resterande vegetation i Skogsmiljön består av sly, ett buskträd och lite gräs gör att ett antagande att jordtäcket är näringsfattigt kan göras vilket gör det till en mindre attraktiv ståndort för annan vegetation. Att förbättra marktäcket för att inkludera mer lekbar vegetation på platsen eller att ta bort tallarna för att plantera ny vegetation som erbjuder ett högre lekvärde skulle skada ekosystem och är inte ekologiskt hållbart. Det faktum att Siegbahnsparcken ska fungera som en spridningskorridor mellan Stadsskogen och Kronparken och att många av tallarna har ett högt ekologiskt värde (Uppsala kommun 2016) innebär att den ekologiska aspekten i det här fallet prioriterades över den sociala aspekten med goda anledningar. Dock är det inte det enda stället i Siegbahnsparcken som skulle kunna erbjuda lekbar vegetation där beslutet att plantera perenner bakom låga stålkanter ytterligare drar ner betyget. Trots att kanterna går att kliva över är det en tydlig markering för barn och deras föräldrar att det inte är en plats för lek.

5.1.2 Diskussion Lekplatsens egenskaper Ormesta lekotoppark

Ormesta lekotoppark fick vid analys av Lekplatsens egenskaper totalbetyget 11 poäng av 12 möjliga. Totalpoängen är högt och det var endast ett fåtal faktorer som inte fick fullt poäng. En av de faktorer som inte fick fullt poäng är tillgänglighet, som enligt Andersson (2017) dels innebär en lekplats som erbjuder en variation av aktiviteter för barn med olika intressen och dels att lekplatsen inkluderar barn med olika funktionsvariationer. Ormesta lekotoppark erbjuder en stor variation av aktiviteter för olika grupper men liten hänsyn visas för barn med olika funktionsvariationer. Det finns ett huvudstråk bestående av hårdstampat grus som rör sig genom Ormesta lekotoppark som ger god framkomlighet för rullstolsburna. Huvudstråket möjliggör för rullstolsburna att röra sig genom lekotopen men stråket går ut till få av lekmomenten och möjligheten för rullstolsburna barn att delta i den friare leken som finns i lekotopen begränsas. De olika miljöerna i Ormesta lekotoppark skapas till stor del av markmaterial, i Strandmiljön skapas det av sand och i Skogsmiljön vill de erbjuda en skog med mycket material på marken för kojbygge. Konsekvensen blir då att framkomligheten kompromissas och lekvärdet blir högt men bara för en viss grupp av barn. Viss fabrikproducerad lekplatsutrustning finns i Ormesta lekotoppark som istället skulle kunna inkludera de rullstolsburna. Utrustningen består av rutschkana, gungställning, kompisgunga och svänggunga. Rutschkanan går att nå med huvudstråket men resterande utrustning har inte rullstolsburna tillgång till då de har placerats i sand med stockar som kant eller på kullar med en väg upp som är belagd med större stenar. Någon rullstolsgunga eller säkerhetsgunga har inte inkluderats i gungställningen. Rullstolsburna har inte inkluderats i något av lekelementen utöver rutschkanan. För att barn med synnedsättning ska kunna orientera sig på platser hjälper det med tydliga färgkontraster. I Ormesta lekotoppark finns det få visuella kontraster då material som främst används i utformningen av lekelement och utrustning är naturliga som inte målats och många gånger går i samma färgskala. I Ängsmiljön till exempel går stenarna som avgränsar perennplanteringarna och det hårdstampade gruset i samma gråa färgskala.

5.1.3 Jämförande diskussion Lekplatsens egenskaper

Siegbahnsparken och Ormesta lekotoppark hanterar vegetation, och på så sätt lekbar vegetation, på olika sätt. Att Siegbahnsparken har placerat perenner bakom låga metallkanter, ett element skapat av människan, och att Ormesta lekotoppark har placerat perenner bakom stockar eller stenar som håller planteringarna på plats gör stor skillnad i hur de uppfattas. Perennplanteringarna i Ormesta lekotoppark är

dessutom mycket större där utrymme för lek är skapas. Denna utformning i Ormesta lekotoppark överensstämmer med Simonssons (2021) beskrivning av hur naturliga material ska användas inom lekmiljön.

5.2 Diskussion Geografisk kontext

Under denna rubrik kommer den Geografisk kontext analysen av Siegbahnsparcken och Ormesta lekotoppark diskuteras och sedan kommer en jämförande diskussion presenteras.

5.2.1 Diskussion Geografisk kontext Siegbahnsparcken

I analys av Geografisk kontext fick Siegbahnsparcken betyget 1,25 av 3 möjliga. En faktor som analyserades i denna kategori var barns möjlighet till egna platser och för att skapa sina egna platser behöver barn naturområden, vilket inte är inkluderat i Rosendals detaljplan. En möjlighet för barn att skapa sina egna platser ligger utanför detaljplanen i Stadsskogen. Stadsskogen är 300 meter från Siegbahnsparcken och Rosendal etapp två och är mer av ett utflyktsmål än ett område barn besöker till vardags. Andersson (2017) beskriver att enligt lokaliseringsprinciper är det inte bara barns möjlighet till att skapa sina egna platser som bör finnas i närheten av en lekplats. Det får gärna finnas andra målpunkter i närheten, vilket finns inkluderat i Rosendalsområdet i form av restauranger, caféer, mataffärer, förskola och vårdcentraler. Det finns många lokaliseringsprinciper och en avvägning mellan dessa är nödvändigt och i Rosendalsområdet har service prioriterats över naturområden.

5.2.2 Diskussion Geografisk kontext Ormesta lekotoppark

Analysen av Ormesta lekotoppark gav lekotopen betyg 2,25 av 3 möjliga. Barns möjlighet att skapa sina egna platser beror på tillgänglighet till naturområden, i Ormesta detaljplan finns det flera naturpartier och parkområden utspritt, vilket kan i framtiden erbjuda barn möjlighet att skapa sina egna platser men det är svårt att utvärdera då det inte beskrivs hur dessa kommer vara utformade. Oavsett utformning erbjuder dessa naturpartier en säkrare och en mer attraktiv väg till lekotopen. Andra lokaliseringsprinciper som förskola och verksamhet ligger i Ormesta området men vilken typ av verksamhet som kommer erbjudas är inte tydligt.

5.2.3 Jämförande diskussion Geografisk kontext

Verksamhet och naturområden har prioriterats olika i Rosendal och Ormesta. Lekmiljön i Ormesta är dessutom 26 500 m² samtidigt som lekmiljön i Rosendal är 16 000 m², lekmiljön i Ormesta är nästan dubbelt så stor som i Rosendal. Lekmiljö och barns behov har således prioriterats högre i Ormesta än i Rosendal. Vid observation av vilka typer av områden Rosendal och Ormesta är uppstår det en möjlig förklaring till dessa prioriteringar. Rosendal etapp två inkluderar bostäder som exklusivt består av lägenhetshus, en bostadstyp som inte är lika attraktiv för flerbarnsfamiljer. I Ormesta är den dominerande bostadstypen radhus som är mer attraktiv för barnfamiljer. Det leder till slutsatsen att Ormesta är tänkt som ett område för barn och en större lekmiljö och en säkrare miljö är då en prioritet. Rosendal har dock en förskola så det är till viss del tänkt att barn kommer bo i området men det är kanske inte den åldersgruppen området främst är utformat för.

5.3 Slutsatser av diskussion

Det finns få riktlinjer för hur en naturlekplats ska utformas. Utöver att lekplatsutrustningen ska vara uppbyggd av trä finns det inga krav på vilka andra material som ska användas, vilket innebär att fallskydd av gummi eller konstgräs som är miljöfarliga material kan användas. Det är inte fallet i Siegbahnsparken då fallskydden består av sand och inget konstgräs har anlagts. Dock har det använts en stålkant som omringar perenner och konsekvensen av att använda ett människoskapat element innebär i det här fallet att den ytan blir otillgänglig. Detta är en stor kontrast gentemot lekotoper som har som krav på sin utformning att naturliga material ska användas. I Ormesta lekotoppark omringas perennplanteringarna istället av stockar och stenar som gör perennplanteringarna tillgängliga och skapar ytterligare ett lekelement för barn att ta sig till planteringen.

Direktivet att använda naturliga material har sina fördelar men de skapar också ett hinder för att skapa tillgängliga miljöer. De visuella kontrasterna som hjälper barn med synnedsättning är få i Ormesta lekotoppark, det beror till stor del på de naturliga materialen som går i samma färgskalor. Användandet av naturliga material i Ormesta lekotoppark har också skapat en miljö som rullstolsburna kan röra sig igenom men de har bara tillgång till ett av lekelementen, en rutschkana. Varken naturlekplatser eller lekotoper har några riktlinjer för hur de ska skapa en lekmiljö som inkluderar barn med funktionshinder. Dock kan barn med synnedsättning orientera sig bättre i Siegbahnsparken där vissa lekelement, som rep mellan lekutrustning, och viss inredning har målats i starka färger som erbjuder visuella kontraster. Inga lekelement i Siegbahnsparken inkluderar rullstolsburna.

Jansson (2016) beskriver att naturlekplatser enklare erbjuder ekosystemtjänster än dagens traditionella lekplatser men det finns inga krav på att de ska erbjuda ekosystemtjänster. Siegbahnsparken erbjuder ekosystemtjänster som spridningskorridor, i perennplanteringarna går det att hitta arter som gynnar pollinerare och bon för fladdermöss går att hitta i skogsmiljön. Dessa ekosystemtjänster står utanför lekutrustningen, de uppmuntrar inte till att barn ska interagera med dessa ekosystemtjänster vilket enligt Andersson (2017) kan skapa en bättre omvärldsförståelse. Det är ett krav på lekotoper att de ska erbjuda ekosystemtjänster och många gånger ska de samtidigt fungera som lekelement. I Ormesta lekotoppark finns det till exempel öppen dagvattenhantering i form av bäckar där stenar har placerats intill så barn kan leka med vattnet.

5.4 Diskussion analysverktyg

En brist i analysverktyget jag upptäckte tidigt var att vardera kategorien inte kommenterades, vilket gör det svårt att motivera betyget. Analysverktyget efterfrågar endast en liten kommentar i slutet av analysverktyget, se Fig. 11. I min analys valde jag att motivera betyget som gavs vardera kategori. Att kommentera varje del individuellt gav mer information och skapar en dialog, mina svar kan ifrågasättas, diskuteras och kritiserars vilket inte hade varit möjligt om jag endast gett ett betyg.

Kategorin Kommunala strategier, beskriven under 3.2.3 Kommunala strategier, analyseras och betygsätts inte i detta arbete. Information för att betygsätta denna del är svår att få tillgång till då det krävs protokoll från samråd och information direkt från de som designat och förvaltar lekplatsen. Att inkludera Kommunala strategier i verktyget visar på Anderssons förståelse för hur kommunalt anlagda lekplatser påverkas av kommunala strategier och hur dessa strategier skiljer sig mellan kommuner. Att det är information som är så svår att hitta påverkar dock enkelheten för användarna av verktyget och kan skapa en motvillighet att använda sig av just det här analysverktyget.

Jansson (2013 se Andersson 2017) uttrycker hur viktigt den geografiska kontexten är och hur mycket den påverkar upplevelsen av lekplatsen. I och med att den geografiska kontexten är så viktig anser jag att analys av denna faktor bör vara mer utförlig. Reflektion över vilken typ av bostadsområde lekplatsen ligger i och vilka behov en kommun har hjälper analysen att inte bara förstå hur lekplatsens omgivning ser ut utan också varför den ser ut som den gör. Visserligen avser analysverktyget att bara analysera hur lekplatsen ser ut men att skapa en förståelse till varför den ser ut som den gör och är placerad där den är kan hjälpa personen

som utför analysen att fördjupa den och det synliggör för kommunen var deras prioriteringar ligger.

6. Avslut

Sammanfattningsvis har naturlekplatser relativt få direktiv för sin utformning och Jansson (2016) konstaterar att dessa direktiv är svåra att hitta men beskriver ändå tre relativt öppna riktlinjer för konceptet. Lekplatsutrustning i trä bidrar inte till lekvärden eller hållbarhet, det är ett estetiskt uttryck. Oprogrammerade ytor skapar en friare lek med höga lekvärden och är ett bra komplement till lekplatsutrustning. Närhet till naturmiljöer är det som ger högst lekvärde enligt Kom ut & lek! men enligt direktiv för naturlekplatser finns det ingen beskrivning för hur naturmiljön ska se ut. Det finns till exempel inga krav på att naturmiljön ska innehålla lösa material som ger möjlighet till kojlek och att barn ska kunna skapa sina egna platser.

Lekotoper har fler riktlinjer för dess utformning än naturlekplatser men dessa riktlinjer är tolkningsbara och utgår från landskapet på plats vilket möjliggör för att varje lekotop kan få en unik utformning. Att lekotoper har fler direktiv bidrar till att utformningen direkt eller indirekt är skapad för barn då en så liten sak som att använda naturliga material skapar tillgång för barn att använda hela lekmiljön. Samtidigt har användandet av naturliga material skapat en otillgänglig miljö för barn med funktionshinder. Kravet att ekosystemtjänster ska finnas på platsen innebär att utformningen behöver vara kreativ för att inkludera även lekvärden i dessa. En katalog med de tre olika landskapen som utgångspunkt skapar en enkelhet för utformningen och flera förslag för hur till exempel ekosystemtjänster kan inkludera lekvärden.

Tack

Jag vill tacka Caroline Andersson (numera Caroline Lilja), inte bara för att jag fick använda henne analysmodell utan också för att hon har utvecklat den här analysmodellen. I ett hav av analysverktyg för skolgårdar var det mycket uppskattat att hitta något som riktade in sig på lekparkar!

Stort tack till Marina Queiroz, min handledare, och min handledningsgrupp som har inte bara hanterat min förvirring och halvfärdiga texter på handledningen utan alla dagar i veckan! Att få kommentarer och uppmuntring när man lämnar in något som inte man själv inte riktigt förstår vad det betyder har varit helt fantastiskt.

Till sist vill jag tacka mamma som följde med till lekotoper i Örebro, visade sådant stort intresse och gick runt med mig i det dåliga vädret så länge.

Referenser

- Andersson, C. (2017). *Lekfulla landskap*. Sveriges lantbruksuniversitet. Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds och växtproduktionsvetenskap.
https://stud.epsilon.slu.se/13039/1/andersson_c_171204.pdf
- Boverket (2015). *Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö*. Karlskrona: Boverket.
<https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2015/gor-plats-for-barn-och-unga-bokversion.pdf>
- Karavan (u.å). *Carlshage och Siegbahnsparken*. <https://karavanlandskap.se/carlshage-och-siegbahnsparken/> [2022-02-18]
- Jansson, M (2010). *Attractive Playgrounds: Some Factors Affecting User Interest and Visiting Patterns*.
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01426390903414950> [2022-03-22]
- Jansson, M (2013). *Utveckla de offentliga lekplatserna*. [Faktablad]. Alnarp: Movium. Movium fakta 5/2013. <https://docplayer.se/223040078-Movium-fakta.html> [2022-05-16]
- Jansson, M (2016). *Lekplatser idag och i framtiden - tankar om hållbar utveckling*. I: Jansson, M & Klintborg Ahlklo, Å (red.) *Plats för lek - Svenska lekplatser förr och nu*. Kalmar: Svensk byggtjänst. 152.
- SFS 2018:1197. *Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet MRB.
- Simonsson, E (2021). *Lekotoper – naturlika lekmiljöer från ord till handling*.
<https://www.hallbarstad.se/lekotoper-naturlika-lekmiljoer-fran-ord-till-handling/>. [2022-01-25]
- Stångby plantskola (u.å.). *Växtkatalog*. <https://stangby.nu/sortiment/> [2022-03-16].
- Uppsala kommun (2016). *Detaljplan Rosendalsfältet*.
https://bygg.uppsala.se/globalassets/uppsala-vaxer/dokument/stadsplanering--utveckling/detaljplanering/samrad_granskning/rosendal/planbeskrivning_oktober.pdf [2022-02-18]
- Ur (2020). *Lekotoper*. [TV-program]. Förvaltningsstiftelsen, 21:a september.
<https://urplay.se/program/219437-ur-samtiden-lat-staden-gronska-lekotoper> [2022-01-28]
- Wardle, F. (1990). *Are we taking the play out of the playgrounds?*.
<https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/BF01620038.pdf> [2022-03-20]
- Whitebread, D., Neale, D., Jensen, H., Liu, C., Solis, S.L., Hopkins, E., Hirsh-Pasek, K. Zosh, J. M. (2017). *The role of play in children's development: a review of the evidence (research summary)*. Danmark: The LEGO Foundation.
- Wolley, H. (2008). *Watch This Space! Designing for Children's Play in Publi Open Spaces*. *Geography Compass*.
<https://compass.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1749-8198.2008.00077.x> [2022-03-20].

- Örebro kommun (2012). *Detaljplan Norra Ormesta Almby 12:8 m.fl*
<https://extra.orebro.se/download/18.7bb58d5d154d257e2bc1c1f/1464082417335/Planbeskrivning%20detaljplan%20f%C3%B6r%20Norra%20Ormesta.pdf> [2022-02-21]
- Örebro kommun (2019). *Lek på riktigt - Om att sluta bygga lekplatser och börja skapa rikare lekmiljöer*. Örebro kommun: Örebro kommun.
<https://www.orebro.se/download/18.5343a44a16a31b1864f2904/1557410812963/Lek%20p%C3%A5%20riktigt.pdf> [2022-01-25]
- Örebro kommun (2021). *Nya parker i Ormesta*. <https://www.orebro.se/kultur--fritid/natur--parker/parker/norra-ormesta-parker.html> [2022-02-21]
- Lantmäteriet (2022). **SWEREF 99 TM. RH 2000**. Flygfoto [Kartografiskt material]
<https://minkarta.lantmateriet.se/> [2022-05-13]
- Lantmäteriet (2022). **SWEREF 99 TM. RH 2000**. Flygfoto [Kartografiskt material]
<https://minkarta.lantmateriet.se/> [2022-05-13]

Bilaga 1

KOM UT & LEK! Planeringsverktyg för Kommunal Utveckling och Lekplatsförvaltning

LEKPLATSENS EGENSKAPER

Platsens kvaliteter & påverkbarhet

Varierad topografi: Lekplatsen har en varierad topografi med kullar, backar, bergsknallar eller andra höjdskillnader. Andelen yta med vegetation och topografi är $\geq$ hälften **(1 p)**

Lekbar vegetation: Lekplatsen har ett innehåll av naturlig eller planterad vegetation, såsom träd och buskar, och som är lekbar, t ex: klätterträd, lekbuskage, lekfullt klippta gångar i högt gräs etc. **(1 p)**

Löst material: På lekplatsen finns tillgång till löst material som ligger framme eller läggs i en låda, t ex: klossar, sand, pinnar, grenar, kottar, barr, stenar, klossar etc. **(1p)**

Inkludering

Lekredskap och deras integration i landskapet: Lekplatsens vegetation gör att max hälften av himlen är synlig där barn brukar vistas och leker mest. Lekplatsen har lekredskap som är integrerade i landskapet, t ex: rutschkana som utnyttjar lekplatsens höjdskillnad, lekredskap som är placerade under vegetation eller träd. **(1p)**

Tillgänglighet: Finns det eller planeras det för någon bollplan? Då bör ytan med sand- och vattenlek, rutschkanor, gungor, klättring, cykling etc. ta lika stor plats i anspråk. Lekplatsen har flera valmöjligheter att hitta olika platser för lek, möten och avkoppling. Lekplatsen har dessutom anpassats för många olika funktionsvariationer och individer t ex: rullstolsanpassning, kompisgunga etc. **(1p)**

Mötesplats: Lekplatsen har belysning samt har ett urval av sittplatser, bord, eldplats etc. På lekplatsen finns flera exempel på inkluderande utformning, t ex: tillgång på naturlig miljö, oprogrammerad utformning med en struktur och redskap utan tydliga funktioner. **(1 p)**

Möjlighet till omvärldsförståelse

Tid och förändring: Lekplatsen förändras under året och det finns olika saker att göra under de olika årstiderna samt vid olika väderlekar, t ex: åka pulka, hoppa i vattenpölar, leka med höstlöv, äta bär etc. Ju fler av de fyra elementen – jord, eld, luft och vatten – som finns på lekplatsen, desto bättre, t ex: odling, eldplats, vindskydd, vindflöjel, vattenlek etc. **(1p)**

Ekosystemtjänster: På lekplatsen finns ett flertal ekosystemtjänster representerade, t ex: fågelholkar, stekelhotell, ängar, död ved, fjärilsrabatt, öppen dagvattenhantering, odling etc. **(1p)**

Naturliga material: Lekplatsen har ett innehåll av naturliga giftfria material och delar av den är byggd med återvunnet material och/eller är platsbyggd. En fördel om det finns en variation av genomsläppliga markmaterial. Undvik gummasfalt, konstgräs samt stora ytor med hårdgjord yta. **(1p)**

Karaktär

Rymlighet: Lekplatsen erbjuder utrymme för rörelse i många olika riktningar och ger möjligheter som främjar en rörelsefylld lek, t ex: klättra, gunga, gå balansgång, åka rutschkana, tumla runt, rulla ner för en kulle etc. **(1p)**

Rumslighet: På lekplatsen finns en varierad rumslighet som ger en valmöjlighet i leken att hitta olika platser att vara på. En varierad rumslighet fås, exempelvis genom olika naturliga material, t ex: bergsknalle, stockar, stenar, buskar, träd etc. och/eller Lekplatsen är indelad i olika zoner. T ex: social - rymlig - vild zon. **(1p)**

Variation: En variation av lekmöjligheter finns på lekplatsen samt en variation av lekmöjligheter mellan olika lekplatser, t ex: platsbyggda unika lekredskap, bygglekplats, lekstråk, ta vara på platsens kvaliteter, digitalisering. **(1p)**

GEOGRAFISK KONTEXT

Platsspecifika egenskaper

Tillgång och närhet: Tillgång till vardagsnära lekmiljöer – 300 m som riktvärde till närmaste naturmiljö, lekstråk eller lekplats – delvis beroende på om hemmet ligger i ett område som är trafikerat, trafikfritt eller naturnära. Ett välutvecklat nät av gång- och cykelvägar möjliggör för barn, unga och vuxna att kunna förflytta sig på ett säkert sätt. **(1p)**

Placering och omgivning: Lekplatsen är placerad enligt flera lokaliseringsprinciper: Lekplatsen har ingen förbipasserande genomfartstrafik, är möjlig att nå via gång-/cykelväg, ligger i anslutning till grönområde om minst 5 ha, innehåller naturliga element med många lekmöjligheter, ligger i anslutning till många bostäder, förskolor och skolor liksom shopping, rekreation, kultur, service eller annan fritidsaktivitet. **(1p)**

Barns möjlighet till egna platser: Finns det några platser här för barn att själva ta sig runt och skapa sina egna platser? På lekplatsen ges barn möjlighet att skapa sina egna platser, genom lekbar vegetation och löst material, t ex: buskkojor, kojor med löst material, trädkojor. **(1p)**

KOMMUNALA STRATEGIER

Barnvänlighet

Barnperspektiv: Lekplatsförvaltaren har en insikt kring vikten av barns egna platser samt att barn har behov av rörelsefrihet. Lekplatsförvaltaren inser dessutom att det är viktigt att barn ges tillgång till gröna omgivningar, det offentliga rummet och till mötesplatser samt inser vikten av en minskad trafik. **(1p)**

Barns perspektiv: Lekplatsförvaltaren har tidigt, genom dialog, involverat barn i lekplatsutvecklingen för att synliggöra deras behov, erfarenheter och synpunkter. **(1p)**

Delaktighet: Lekplatsförvaltaren har gjort de framtida användarna delaktiga i lekplatsutvecklingen – barn, ungdomar, vuxna – och tillsammans med dem kommit fram till en fungerande utformning. **(1p)**

Metoder

Samarbete: Kommunens struktur, möjliggör att lekplatsförvaltaren har ett helhetstänk, är engagerad samt samarbetar med aktörer som är viktiga i sammanhanget, t ex: förvaltningssamarbete, samarbete med lekplatsens användare samt andra i sammanhanget viktiga aktörer. **(1p)**

Ansvar: Kommunen tar ansvar för att en barnvänligare stad skapas genom barnperspektivet, barns perspektiv samt genom att barn görs delaktiga i lekplatsutvecklingen. **(1p)**

Rutiner: Kommunen har tagit fram rutiner eller riktlinjer som möjliggör en hållbar lekplatsutveckling och tillämpar dessa regelbundet, t ex: barnkonsekvensanalys, lokaliseringsprinciper, skapande skola, barnkartor i GIS, universell design etc. **(1p)**

Bilaga 2

LEKPLATSENS EGENSKAPER

Platsens kvaliteter & påverkbarhet

Varierad topografi (1p):		0,5 p
Lekbar vegetation (1p):		0,75 p
Löst material (1p):		0,5 p

Inkludering

Lekredskap och deras integration i landskapet (1p):		0,25 p
Tillgänglighet (1p):		0,5 p
Mötesplats (1p):		0,75 p

Möjlighet till omvärldsförståelse

Tid och förändring (1p):		0,5 p
Ekosystemtjänster (1p):		1 p
Naturliga material (1p):		1 p

Karaktär

Rymlighet (1p):		1 p
Rumslighet (1p):		0,75 p
Variation (1p):		0,5 p

GEOGRAFISK KONTEXT

Platsspecifika egenskaper

Tillgång och närhet (1p):		0,5 p
Placering och omgivning (1p):		0,5 p
Barns möjlighet till egna platser (1p):		0,25 p

KOMMUNALA STRATEGIER

Barnvänlighet

Barnperspektiv (1p):		
Barns perspektiv (1p):		
Delaktighe (1p):		

Metoder

Samarbete (1p):		
Ansvar (1p):		
Rutiner (1p):		

PROJEKTNAMN: Siegbahnsparken			
STORLEK i m ² : 16 000 m²		LEKPLATSENS EGENSKAPER (max 12p): GEOGRAFISK KONTEXT (max 3p): KOMMUNALA STRATEGIER (max 6p):	8,0 p 1,25 p
KOMMENTARER:		SUMMA TOTALPOÄNG (max 21p):	
DATUM OCH SIGNATUR:			
 = 1 p	 = 0,75 p	 = 0,5 p	 = 0,25 p

Bilaga 3

LEKPLATSENS EGENSKAPER

Platsens kvaliteter & påverkbarhet

Varierad topografi (1p):		1 p
Lekbar vegetation (1p):		0,75 p
Löst material (1p):		1 p

Inkludering

Lekredskap och deras integration i landskapet (1p):		1 p
Tillgänglighet (1p):		0,5 p
Mötesplats (1p):		1 p

Möjlighet till omvärldsförståelse

Tid och förändring (1p):		1 p
Ekosystemtjänster (1p):		1 p
Naturliga material (1p):		0,75 p

Karaktär

Rymlighet (1p):		1 p
Rumslighet (1p):		1 p
Variation (1p):		1 p

GEOGRAFISK KONTEXT

Platsspecifika egenskaper

Tillgång och närhet (1p):		0,5 p
Placering och omgivning (1p):		0,75 p
Barns möjlighet till egna platser (1p):		1 p

KOMMUNALA STRATEGIER

Barnvänlighet

Barnperspektiv (1p):		
Barns perspektiv (1p):		
Delaktighe (1p):		

Metoder

Samarbete (1p):		
Ansvar (1p):		
Rutiner (1p):		

PROJEKTNAMN:	Ormesta lekotoppark		
STORLEK i m ² :	26 250 m ²	LEKPLATSENS EGENSKAPER (max 12p): GEOGRAFISK KONTEXT (max 3p): KOMMUNALA STRATEGIER (max 6p):	11 p 2,25 p
KOMMENTARER:	SUMMA TOTALPOÄNG (max 21p):		
DATUM OCH SIGNATUR:			
 = 1 p	 = 0,75 p	 = 0,5 p	 = 0,25 p